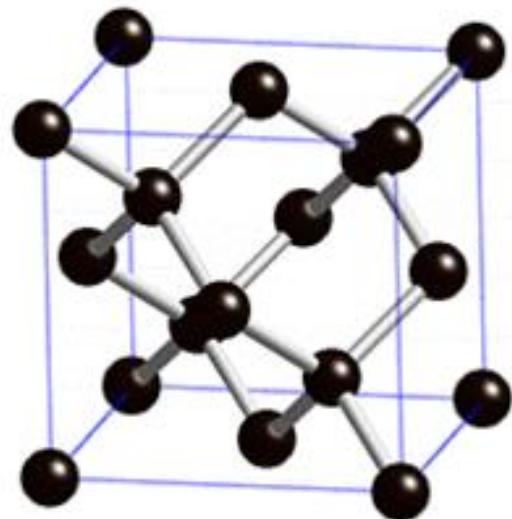

Fononska svojstva poluvodiča *Si* i *BN*

Lovro Anto Barišić Prirodoslovno - matematički
fakultet, Fizički odsjek, Bijenička 32, Zagreb
Mentor : dr. sc. **Vito Despoja**, Institut za fiziku, Zagreb

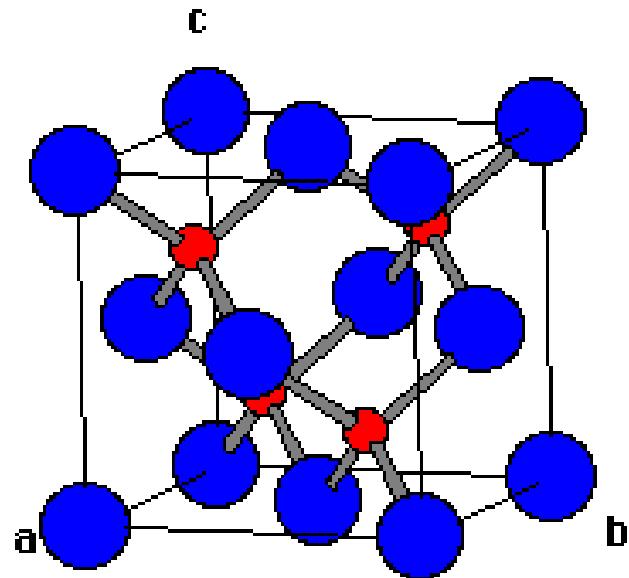
LOVRO ANTO BARIŠIĆ

Silicij

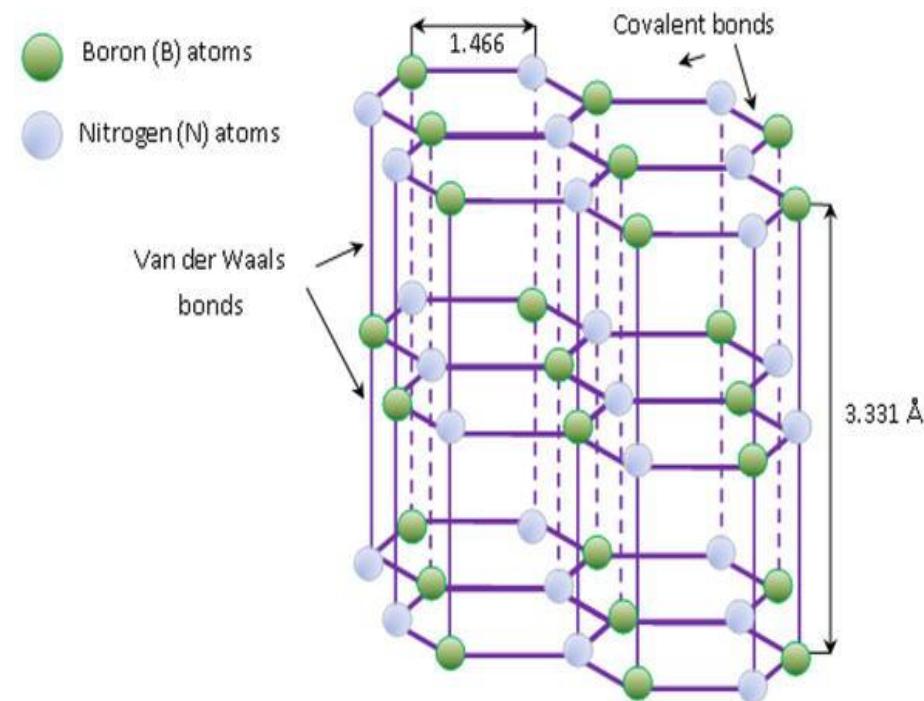
$$\mathcal{D}_{s\alpha,s'\alpha'}(\vec{q})$$

cBN

$$D(\vec{q})_{ij} = \frac{1}{\sqrt{M_i M_j}} C(\vec{q})_{ij}$$

hBN

$$\tilde{D}(\vec{q}) = \frac{1}{N} \sum_{\vec{R}} F(\vec{R}) e^{-i\vec{q}\vec{R}}$$

Mnogočestični elektronski problem

$$H\Psi(\vec{r}_1, \dots, \vec{r}_N) = \varepsilon\Psi(\vec{r}_1, \dots, \vec{r}_N)$$

$$H = \sum_{i=1}^N \left[-\frac{\hbar^2 \nabla_i^2}{2m} + V_{\text{ext}}(\vec{r}_i) \right] + \sum_{i>j} \frac{e^2}{|\vec{r}_i - \vec{r}_j|}$$

Cilj je mnogočestični kvatni problem svesti na funkciju gustoće $n(r)$, umjesto računa s valnom funkcijom $\Psi(\vec{r}_1, \dots, \vec{r}_N)$. Prednosti ovoga pojednostavljenja su znatne:

- radimo s funkcijom 3 prostorne koordinate, umjesto $3N$ prostornih varijabli
- gustoća je mjerljiva veličina
- $n(r)$ je moguće povezati s v. funkcijom i povezati s raznim fizikalnim veličinama

$$n(\vec{r}) = \langle \Psi | \sum_{i=1}^N \delta(\vec{r} - \vec{r}_i) | \Psi \rangle = N \int d^3 r_2 \dots \int d^3 r_N |\Psi(\vec{r}, \vec{r}_2, \dots, \vec{r}_N)|^2$$

Hohenberg-Kohn teoremi

1) Ako je osnovno stanje nedegerirano: postoji relacija ekvivalencije između hamiltonijana H i gustoće u osnovnom stanju $n_0(r)$:

$$\text{Energija osnovnog stanja je funkcional } n(r): E = E[n]$$

2) Među svim mogućim elektronskim gustoćama $n(r)$; $E[n]$ je minimalan kad je $n(r)$ egzaktna gustoća osnovnog stanja $n_0(r)$:

$$\min E[n] = E[n_0]$$

Moramo dakle minimizirati funkcijonal energije:

$$E[n] = T[n] + E_{\text{ext}}[n] + U[n]$$

DFT računi (Density functional theory)

$$E[n] = T[n] + E_{\text{ext}}[n] + U[n]$$

$$U[n] = E_{\text{H}}[n] + \Delta U[n]$$

$$T[n] = T_s[n] + T_c[n]$$

$$E_{\text{xc}}[n] = T_c[n] + \Delta U[n]$$

$$E_{\text{ext}}[n] = \int d^3r V_{\text{ext}}(\vec{r}) n(\vec{r})$$

$$E_{\text{H}}[n] = \frac{e^2}{2} \int d^3r \int d^3r' \frac{n(\vec{r})n(\vec{r}')}{|\vec{r} - \vec{r}'|}$$

$$E[n] = T_s[n] + \int d^3r V_{\text{ext}}(\vec{r}) n(\vec{r}) + E_{\text{H}}[n] + E_{\text{xc}}[n]$$

$$E_{xc}[n] = T_c[n] + \Delta U[n]$$

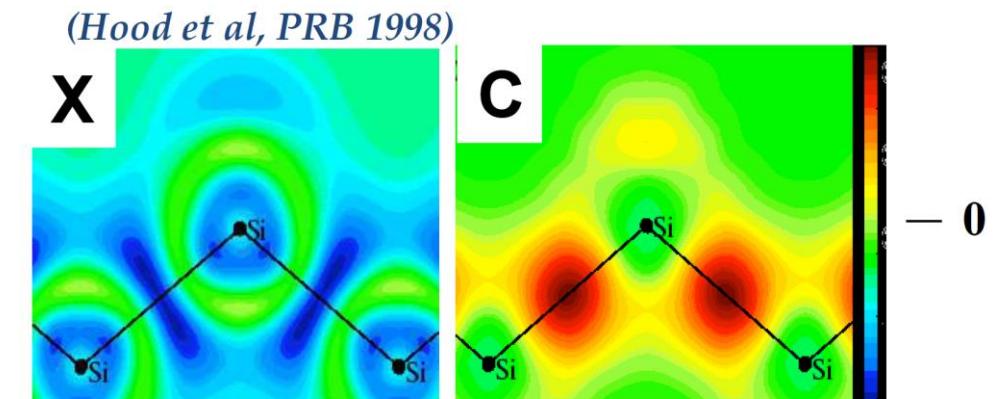
- Član razlike kinetičkih energija interagirajućeg i neinteragirajućeg sustava za istu gustoću $n(r)$
- Kvantni učinci pri elektron-elektron interakciji: član izmjene (Fock), kulonske korelacije, popravke vlastitoj energiji

LDA (local density approximation)

$$\varepsilon_{XC} = \varepsilon_X + \varepsilon_C$$

Član XC, rastavimo na član izmjene (X - exchange) i član koji opisuje korelacije (C).

Vrijednosti ta dva člana u ovisnosti o \vec{r} možemo računati uz zadani $n(r)$, kao u slobodnom plinu iste gustoće: nehomogen sustav prepostavljamo lokalno homogenim.

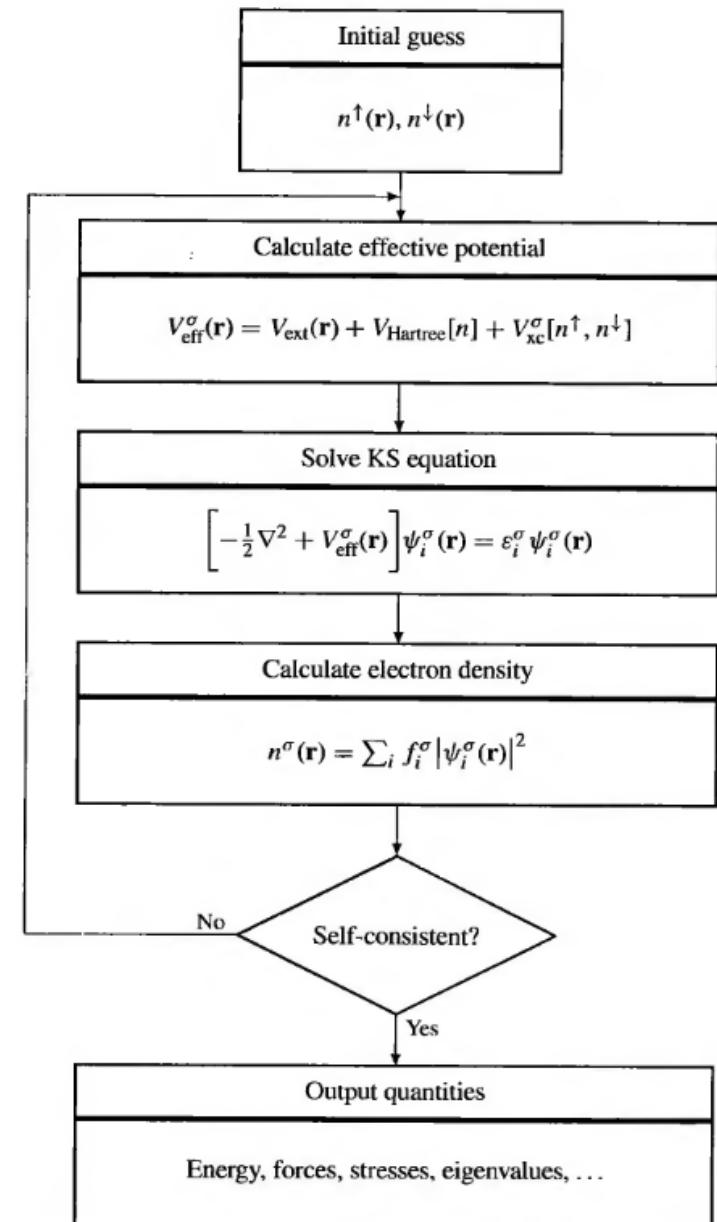
Razlika točne XC energije i LDA energije u c-Si

Kohn-Sham ansatz i samosuglasni račun

$$\begin{array}{ccccc} V_{\text{ext}}(\mathbf{r}) & \xleftarrow{\text{HK}} & n_0(\mathbf{r}) & \xleftarrow{\text{KS}} & n_0(\mathbf{r}) \\ \downarrow & & \uparrow & & \uparrow \\ \Psi_i(\{\mathbf{r}\}) & \Rightarrow & \Psi_0(\{\mathbf{r}\}) & & \psi_{i=1,N_e}(\mathbf{r}) \\ & & & & \leftarrow \quad \downarrow \\ & & & & \psi_i(\mathbf{r}) \end{array}$$

Zamjeniti teško rješivi mnogočestični sustav s interakcijom s jednostavnijim sustavom.

Osnovno stanje **izvornog interagirajućeg** sustava je jednako osnovnom stanju **izabranog neinteragirajućeg** problema koji možemo egzaktно riješiti preko efektivnih nelokalnih interakcija.

DFT račun za fonone

Kako bismo došli do energija vibracija fonona, odnosno kako bismo modelirali ovisnost o pomacima atoma, koristimo **Born-Oppenheimer aproksimaciju** te za zadanu konfiguraciju λ_i gdje se atomi nalaze **u položajima** \vec{R}_{λ_i} računamo energiju osnovnog stanja elektrona.

Koristeći Hellmann-Feynman teorem dolazimo do izraza za silu:

$$\frac{dE_\lambda}{d\lambda} = \langle \psi_\lambda | \frac{d\hat{H}_\lambda}{d\lambda} | \psi_\lambda \rangle = \int \psi_\lambda^* \frac{d\hat{H}_\lambda}{d\lambda} \psi_\lambda dV \quad \rightarrow \quad \frac{\partial^2 E}{\partial \lambda_i \partial \lambda_j} = \int \frac{\partial^2 V_\lambda(\mathbf{r})}{\partial \lambda_i \partial \lambda_j} n_\lambda(\mathbf{r}) d\mathbf{r} + \int \frac{\partial n_\lambda(\mathbf{r})}{\partial \lambda_i} \frac{\partial V_\lambda(\mathbf{r})}{\partial \lambda_j} d\mathbf{r}$$

Nova iterativna jednadžba za potencijal, koju moramo riješiti samosuglasno, je dana s:

$$\Delta V_{SCF}(\mathbf{r}) = \Delta V(\mathbf{r}) + e^2 \int \frac{\Delta n(\mathbf{r}')}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|} d\mathbf{r}' + \left. \frac{dv_{xc}(n)}{dn} \right|_{n=n(\mathbf{r})} \Delta n(\mathbf{r})$$

Novi član koji zahtjeva samosuglasni iterativni račun

Translacijska invarijantnost kristalne rešetke – energija fonona ovisi o valnom vektoru

Rješavanje fonoske jedadžbe oko $q \rightarrow 0$

$$\begin{bmatrix} (\mathcal{C}_z)_{11} & (\mathcal{C}_z)_{12} \\ (\mathcal{C}_z)_{21} & (\mathcal{C}_z)_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \end{bmatrix} = \omega^2 \begin{bmatrix} m_1 v_1 \\ m_2 v_2 \end{bmatrix}$$

Koristimo svojstvo simetrije : $\frac{\partial^2 \epsilon}{\partial v_1 \partial v_2} = \frac{\partial^2 \epsilon}{\partial v_2 \partial v_1}$

Translatorni mod ima frekvenciju nula :

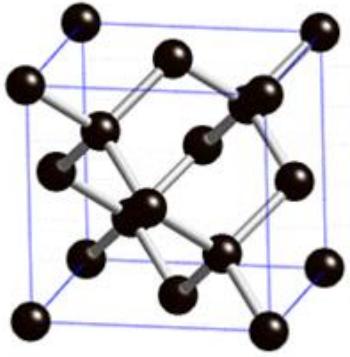
$$\begin{bmatrix} (\mathcal{C}_z)_{11} & -a \\ -a & (\mathcal{C}_z)_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} v \\ v \end{bmatrix} = 0$$

$$\begin{bmatrix} (\mathcal{C}_z)_{11} & (\mathcal{C}_z)_{12} \\ (\mathcal{C}_z)_{21} & (\mathcal{C}_z)_{22} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a & -a \\ -a & a \end{bmatrix}$$

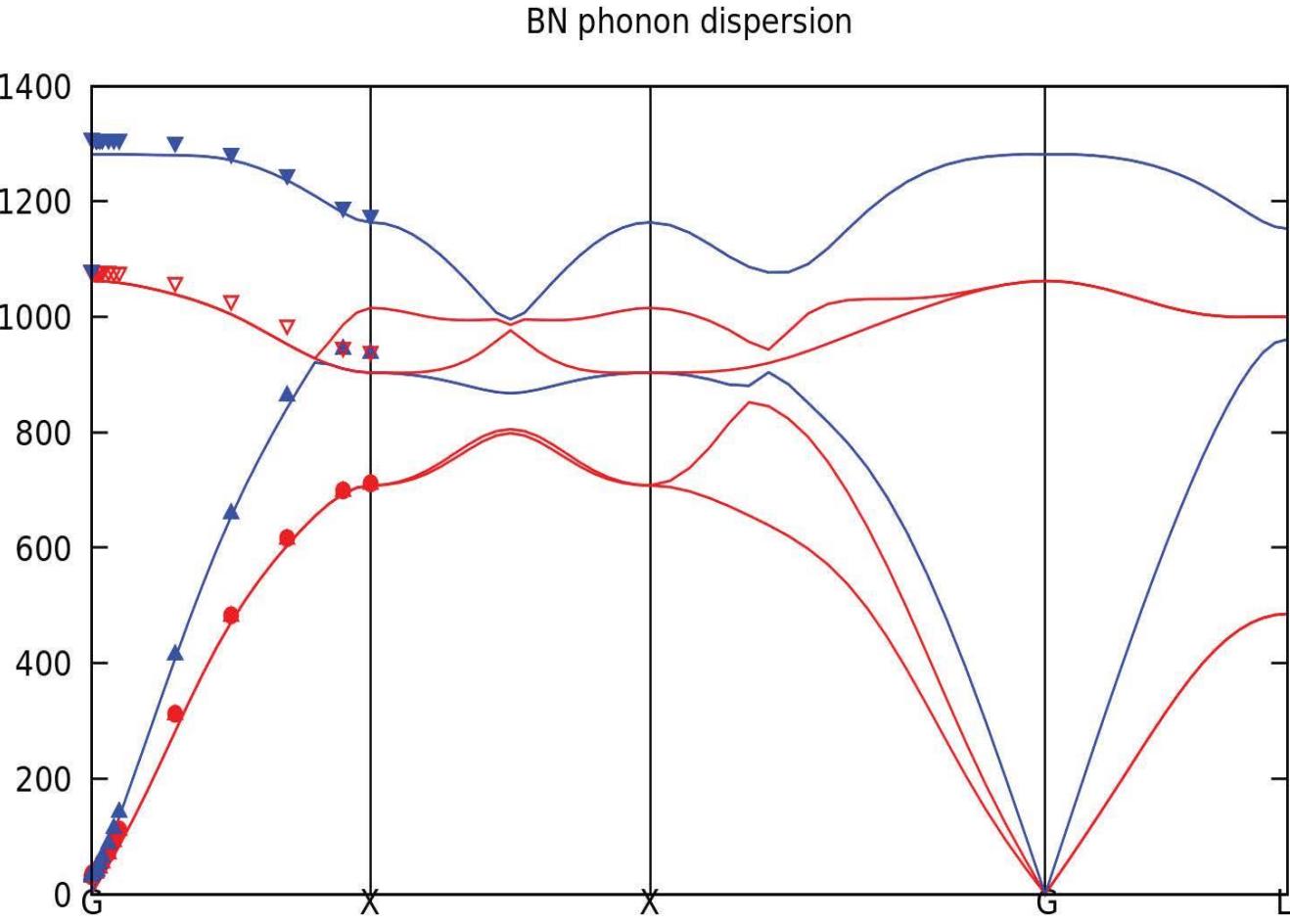
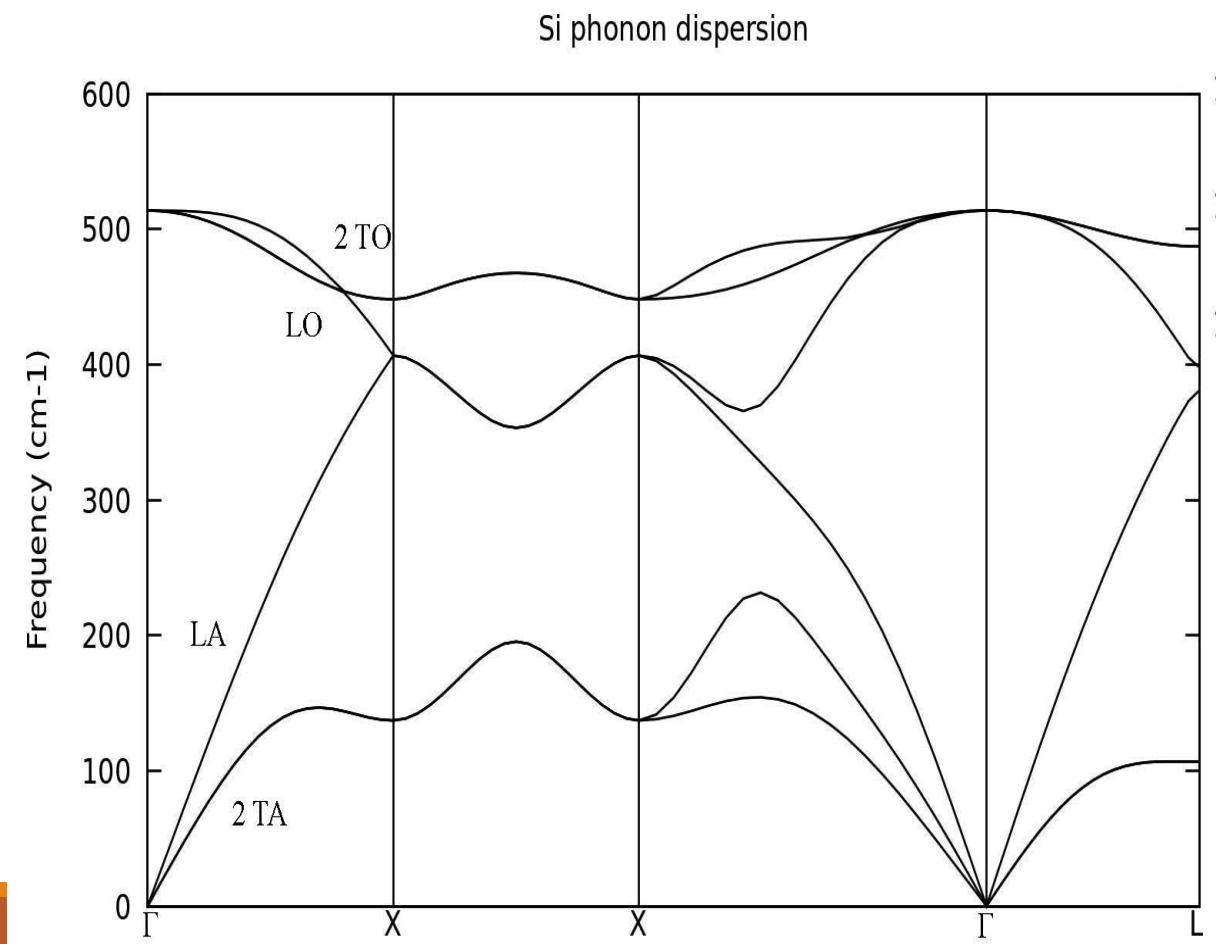
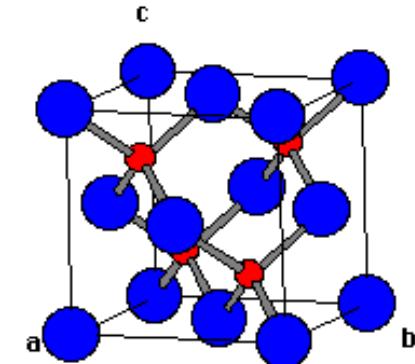
U slučaju cBN-a DFT račun daje :

$$\begin{bmatrix} (\mathcal{C}_z)_{11} & (\mathcal{C}_z)_{12} \\ (\mathcal{C}_z)_{21} & (\mathcal{C}_z)_{22} \end{bmatrix}_{BN} = \begin{bmatrix} 0.52144 & -0.52110 \\ -0.52111 & 0.52280 \end{bmatrix}$$

Koristeći dinamičku matricu: 1062 cm^{-1} Quantum espresso: 1078 cm^{-1}

LO/TO splitting u cBN-u

Teoretska pozadina

Pošto nemamo slobodnih naboja

Maxwellove jednadžbe glase :

$$\vec{\nabla} \vec{D} = 0 \Rightarrow \vec{q} \vec{D}_q = 0$$

$$\vec{\nabla} \times \vec{E} = 0 \Rightarrow \vec{q} \times \vec{E}_q = 0$$

LO: $\vec{D}_q \parallel \vec{q}$ $\vec{D}_q = 0 = \vec{E}_q + 4\pi \vec{P}_q$

TO: $\vec{q} \perp \vec{E}, \vec{P}$ $\vec{E} = 0$

$$\omega_{LO}^2 = \omega_{TO}^2 + \mathcal{W}_c(\vec{q}) \frac{e^2 |\vec{q}|^2}{\Omega} \left(\sum_n \frac{\vec{e} \vec{q} \cdot \mathcal{Z}_n \cdot \vec{e}_{LO}^n}{M_n} \right)^2$$

$$\mathcal{D}_{s\alpha, s'\alpha'}(\vec{q} \rightarrow 0) = \mathcal{D}_{s\alpha, s'\alpha'}(\vec{q} = 0) + \mathcal{W}_c(\vec{q}) \frac{4\pi e^2}{\Omega} \left(\frac{(\vec{\mathcal{Z}}_{s\alpha} \cdot \vec{q})(\vec{\mathcal{Z}}_{s'\alpha'} \cdot \vec{q})}{\vec{q} \cdot \hat{\epsilon} \cdot \vec{q}} \right)^2$$

$$\mathcal{D}_{s\alpha,s'\alpha'}(\vec{q} \rightarrow 0) = \mathcal{D}_{s\alpha,s'\alpha'}(\vec{q} = 0) + \mathcal{W}_c(\vec{q}) \frac{4\pi e^2}{\Omega} \left(\frac{(\vec{\mathcal{Z}}_{s\alpha} \cdot \vec{q})(\vec{\mathcal{Z}}_{s'\alpha'} \cdot \vec{q})}{\vec{q} \cdot \hat{\epsilon} \cdot \vec{q}} \right)^2$$

$$\hat{\epsilon} = \begin{bmatrix} 4.538 & 0 & 0 \\ 0 & 4.538 & 0 \\ 0 & 0 & 4.538 \end{bmatrix} \quad \vec{\mathcal{Z}}_B = -\vec{\mathcal{Z}}_N = \begin{bmatrix} 1.864 & 0 & 0 \\ 0 & 1.864 & 0 \\ 0 & 0 & 1.864 \end{bmatrix}$$

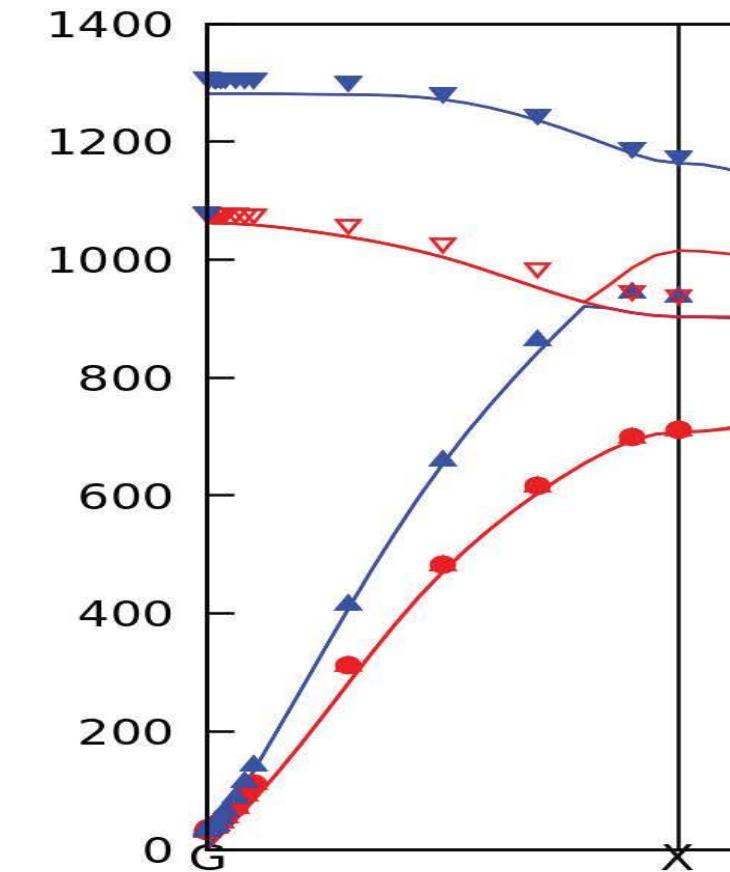
	average m.e.	QE
$\mathcal{D}_{s\alpha,s'\alpha'}(\vec{q} = 0)$	1062 cm^{-1}	1078 cm^{-1}
$\mathcal{D}_{s\alpha,s'\alpha'}(\vec{q} \rightarrow 0)$	1290 cm^{-1}	1307 cm^{-1}

Fourier interpolacija

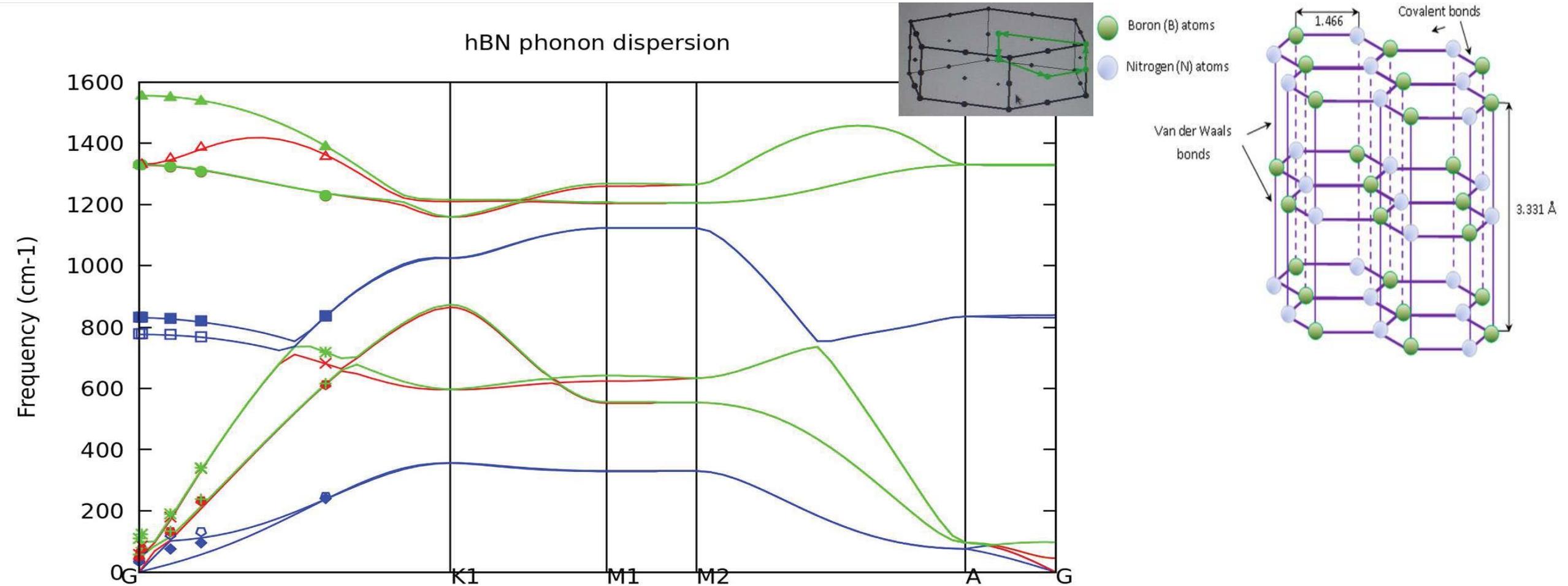
$$\tilde{D}(\vec{q}) = \frac{1}{N} \sum_{\vec{R}} F(\vec{R}) e^{-i\vec{q}\vec{R}}$$

$$F(\vec{R}) = \sum_{\vec{q} \in grid} D(\vec{q}) e^{i\vec{q}\vec{R}}$$

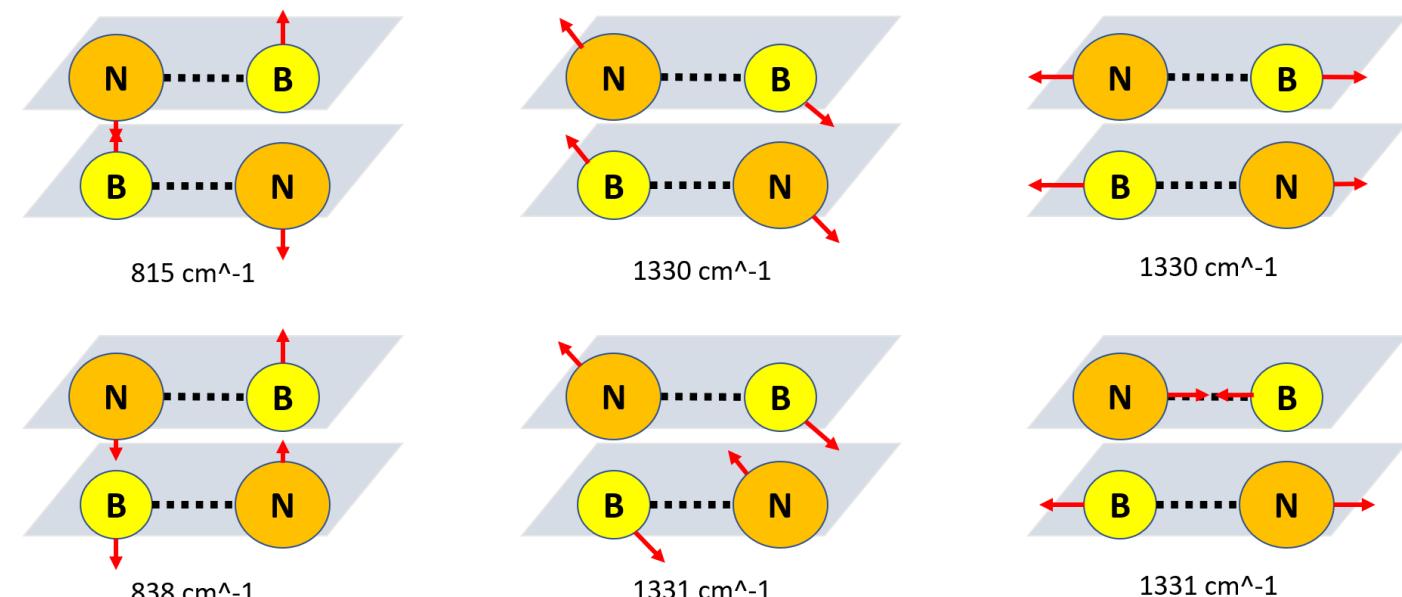
$$\tilde{N}(\vec{q})_{\beta s \beta' s'} = \sum_{\vec{G} \neq 0} \frac{4\pi}{\Omega} \frac{(q + G)_{\alpha} Z_{\alpha, \beta s} (q + G)_{\alpha'} Z_{\alpha', \beta' s'}}{(q + G)_{\alpha} \epsilon_{\alpha \alpha'} (q + G)_{\alpha'}}$$

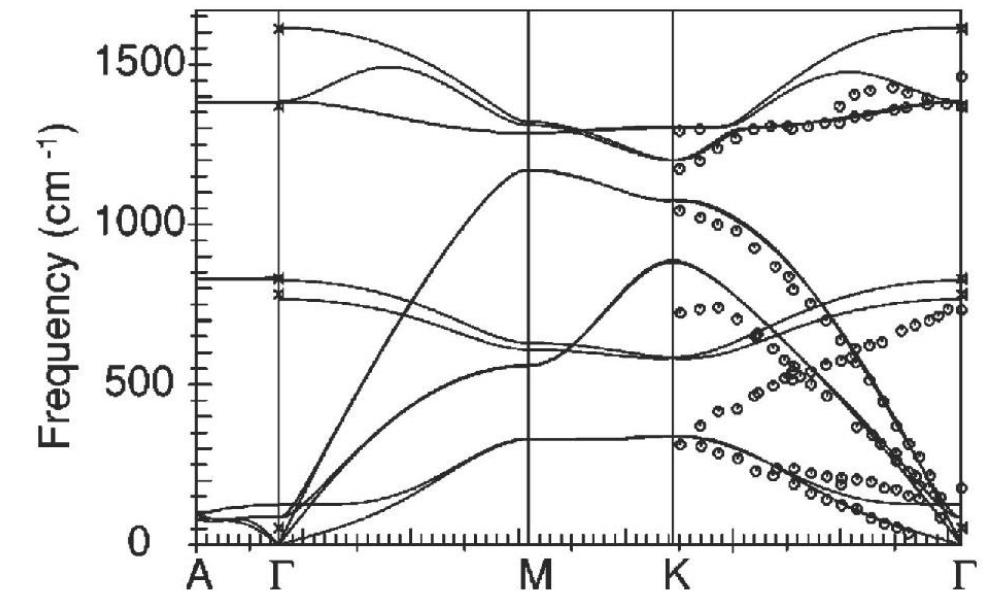
hBN – fonon disperzija

Rezultati dobiveni DFT računom za hBN

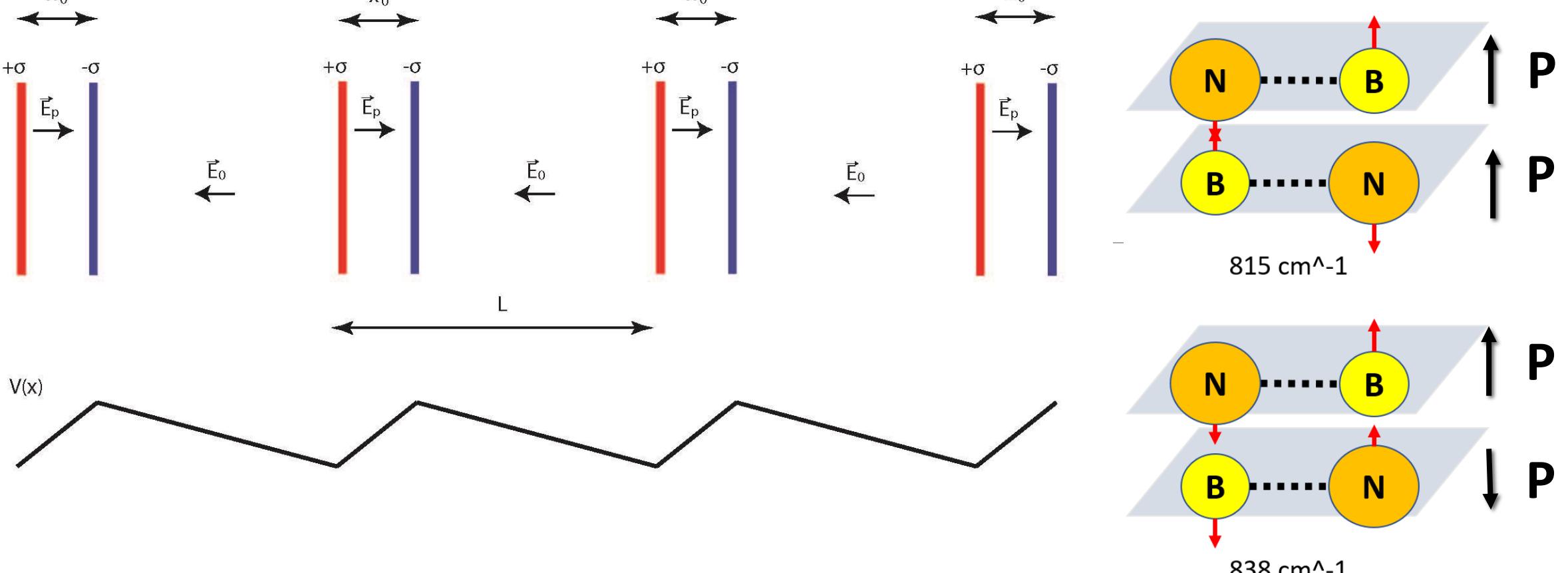

Optički modovi

Eksperimentalni podatci:

- Infra crveno zračenje
- Raman
- HREELS

Kako bi dobili periodički potencijal potrebno je dodati vanjsko električno polje :

Makroskopsko polje u jednom sloju hBN-a:

External field in relation to mean electric field:

U slučaju LO moda s paralelnim P:

$$E_0 = -\sigma x_0 / L$$

$$P = \sigma x_0 / L$$

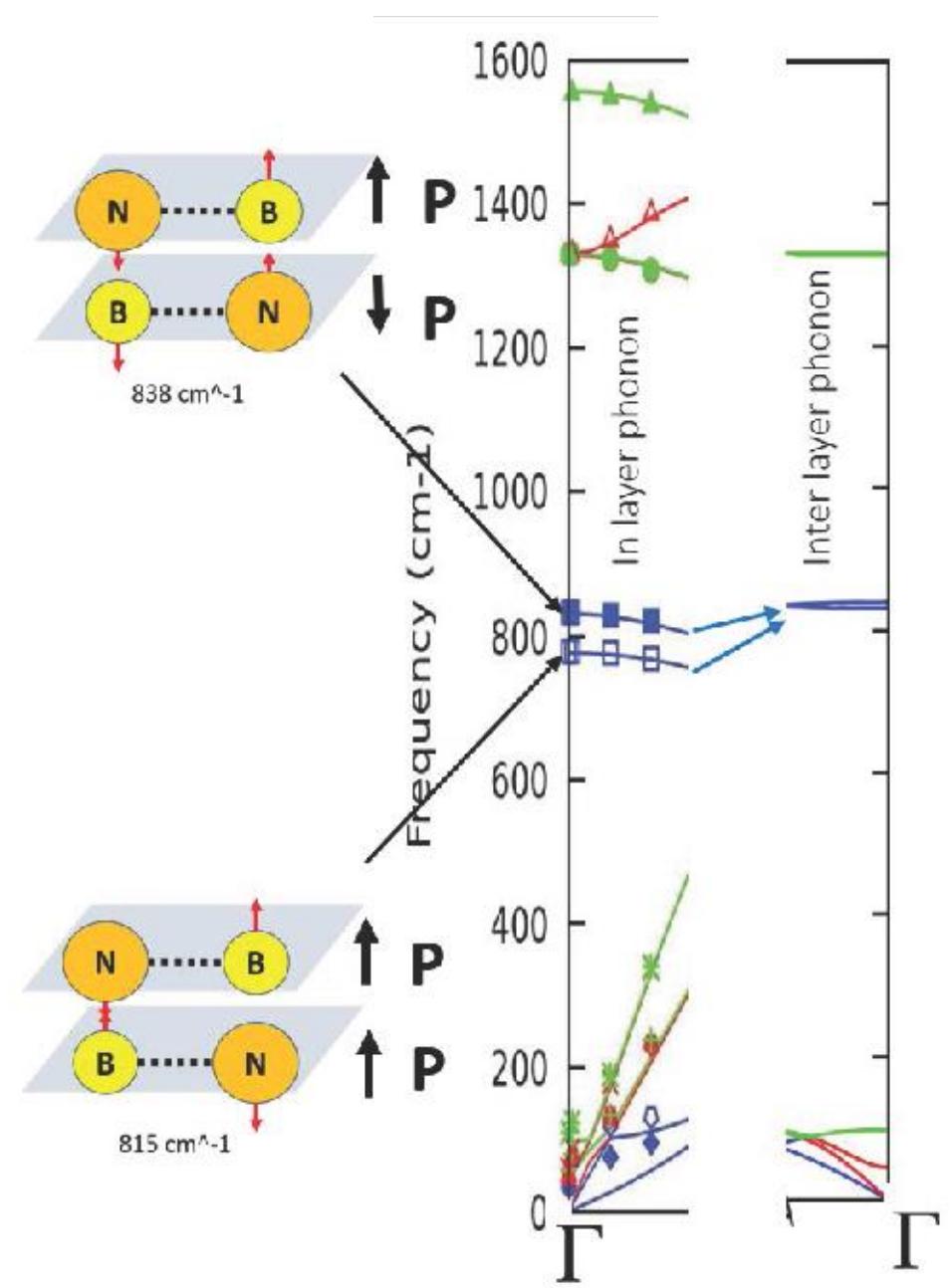
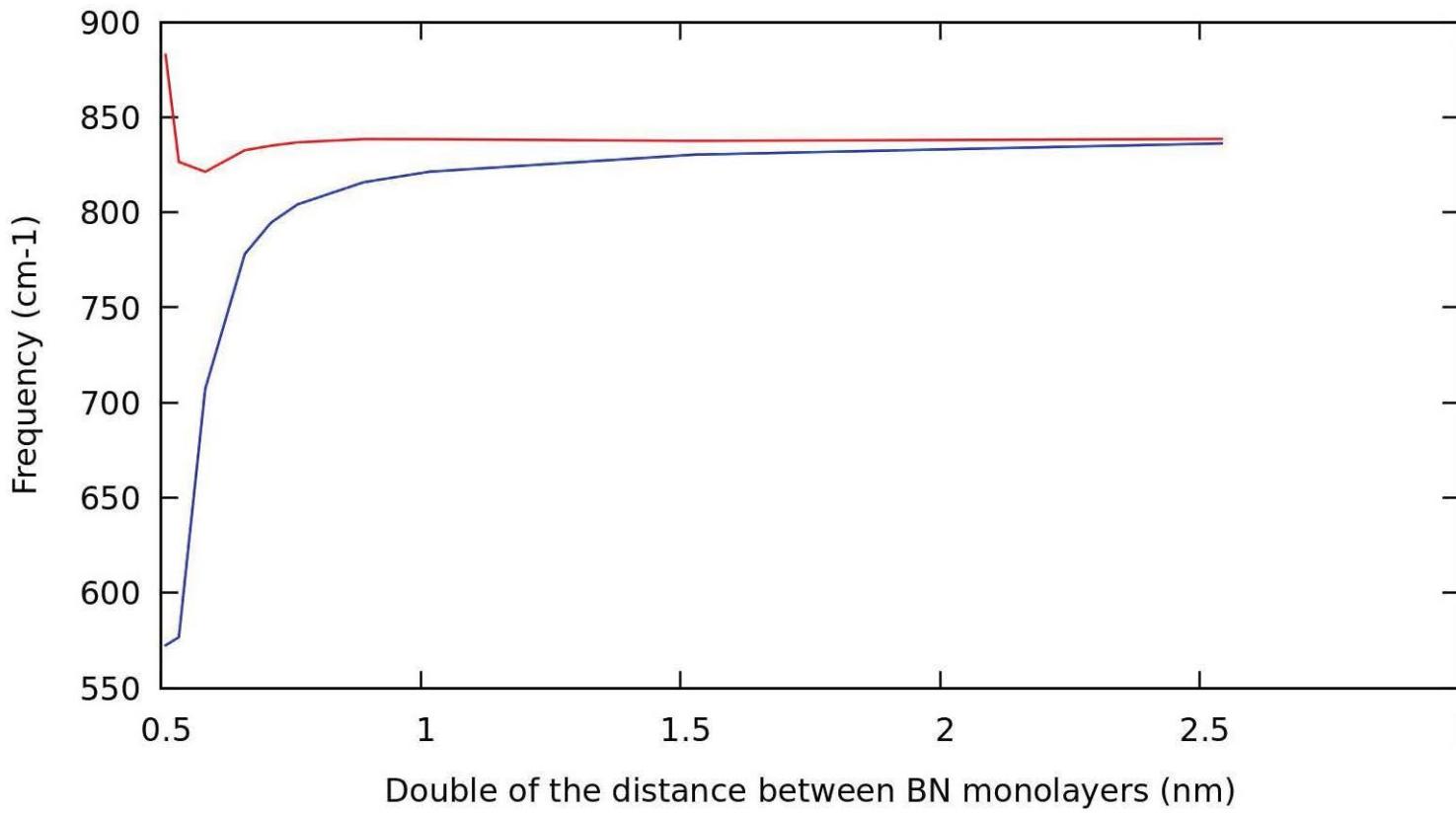
Linearni odziv:

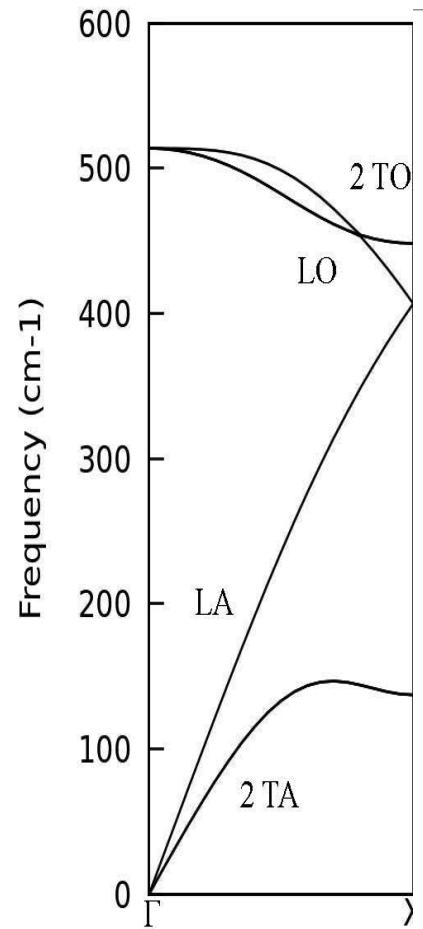
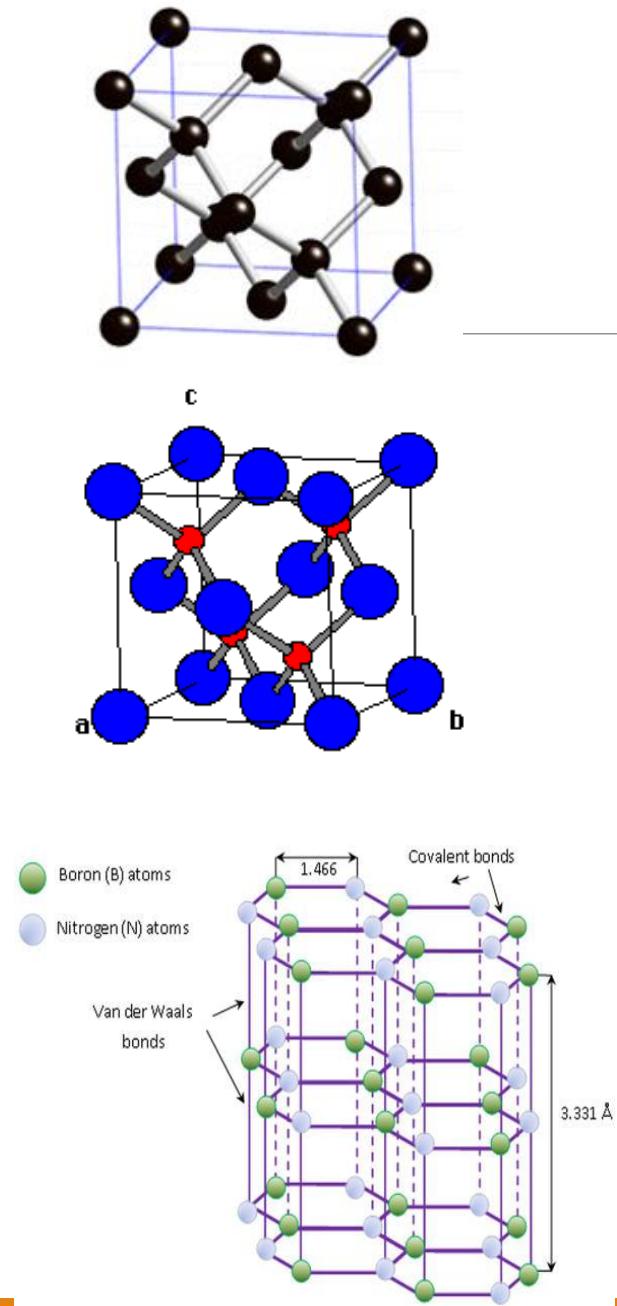
$$P = \chi E$$

$$E_0 = (1 + 4\pi\chi)E = D = \epsilon E$$

$$q \parallel E, D, E = -4\pi P$$

Optički modovi u z smjeru

Zaključak

